REDACŢIUNEA, Administraţiunea şi Tipografia
Braşov, piaţa mare nr. 30.
TELEFON Nr. 226.
Scrisori nefrancate nu se primesc.
Manuscripte nu se retrimit.
Inserate
se primesc la Administraţiune Braşov şi la următoarele BIROURI de ANUNŢURI:
In Viena la M. Dukes Nachf., Nux. Augenfeld & Emeric Lesner, Heinrich Schalek, A. Oppelik Nachf., Anton Oppelik.
In Budapesta la A. V. Goldberger, Ekstein Bernat, Iulin Leopold (VII Erzsébet-körut).
Preţul inserţiunilor: o serie garmond pe o coloană 10 bani pentru o publicare. Publicări mai dese după tarifă şi învoială. — RECLAME pe pagina 3-a o serie 20 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXX.

GAZETA apare în fiecare zi.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor.
N-rii de Duminecă 4 cor. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 franci, pe şase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr.
N-rii de Duminecă 8 fr. pe an.
Se prenumeră la toate oficiile poştale din întru şi din afară şi la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Braşov:
Administraţiunea, Piaţa mare târgul Inului Nr. 30. etagiu I. Pe un an 20 cor., pe şase luni 10 cor., pe trei luni 5 cor. Cu dusul acasă: Pe un an 24 cor., pe şase luni 12 cor., pe trei luni 6 cor. — Un esemplar 10 bani. — Atât abonamentele, cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 234. Braşov, Luni-Marţi 23 Octomvrie (5 Noemvrie). 1907.

Sentinţa lumei civilizate.

Una din foile de frunte germane din imperiu, „Taegliche Rundschau“, a scris în timpul din urmă mult asupra stărilor din Ungaria luând în apărare naţionalităţile în contra tendinţelor de cutropire ale celor dela putere. Acest ziar, despre care se zice că este unul dintre ziarele, ce le ceteşte şi împăratul Wilhelm zilnic, a scris între altele, că guvernul coaliţiei capitulează dinaintea naţionalităţilor, că a recunoscut ca partid de sine stătător clubul naţionalist din cameră prin faptul, c'a ales în comisiuni şi membrii din sânul lui. Vorbind despre acest „succes“ foaia berlineză mai face imputări Saşilor ardeleni, că nu s'au grupat într'un partid al lor naţional, ci au intrat în partidul constituţional maghiar, pe când, dacă nu lăsau să fie intimidaţi, s'ar fi putut validita mai mult, secerând numai onoare. „Taegliche Rundschau“ stărue mult ca Germanii din sudul Ungariei să fie la înălţimea lor şi să nu se descurageze în lupta de emancipare, ce au început'o.

Ziarul berlinez de sigur s'a prea grăbit cu judecata sa când a afirmat că partidul naţionalist ar fi fost deja recunoscut ca partid de sine stătător de către partidele coaliţiei maghiare. Văzurăm acum cu ocaziunea vorbirilor ce le-au rostit câţiva dintre deputaţii români naţionalişti cu ocaziunea desbaterei asupra proiectului de indemnitate, că falanga coaliţiei e tot aşa de vrăşmaşă partidului naţionalist ca şi până acuma şi că vorbitorii au fost mereu întrerupţi de strigări: nu există, nu recunoaştem un partid al naţionalităţilor! Prin urmare în privinţa aceasta nu s'a produs nici o schimbare — de nu-o vor produce cumva conversaţiile purtate cu atâta „dor de înţelegere şi împăciuire“ în foişorul camerei.

Una din foile şoviniste dela Budapesta încearcă să ia în zeflemea pe „Taegl. Rund.“ pentru afirmarea de mai sus. Bucuria ei că „este rău informată“, nu-i prieşte însă şi se preface curând în cea mai mare mâhnire, căci ea se vede silită a constata, că foile germane din imperiu în genere supun unei critice tot mai aspre cele ce se petrec în Ungaria faţă de naţionalităţi şi că mai cu seamă de când cu ivirea pe scenă a lui Björnson, se întorc mai tare contra Ungurilor. Aşa de esemplu „Frankfurter Zeitung“ nu vede nici în cazul sângeros dela Cernova, decât o dovadă, că curentul politic actual din Ungaria ţinteşte la asuprirea naţionalităţilor. Vorbeşte de „şcoala lui Björnson“ care umple coloanele celor mai multe foi din străinătate cu „acuzaţiuni în contra Ungariei“. Observarea de mai sus a foaiei berlineze cu privire la Saşii ardeleni o pune în socotela agitatorilor saşi, cari agită în străinătate în contra „politicei naţionale maghiare“.

Nu puţină grije le face Björnson şoviniştilor unguri şi prin aceea, că apelează deadreptul la pressa independentă din străinătate să-şi ridice glasul în contra „atrocităţilor ungureşti“ şi să-şi dea concursul pentru a stabili o „opiniune publică internaţională“, ca un fel de tribunal permanent pentru apărarea naţionalităţilor asuprite din Ungaria

Toate aceste le văd cei ce conduc azi frânele guvernului în Ungaria. In loc să înţeleagă însă, că în adevăr a sosit momentul, ca să nu mai umble cu şoalda, cu doi bani în trei pungi, ci să-şi mărturisească păcatele şi să recunoască tot ceea ce trebue recunoscut, se îmbată ei însişi pe sine cu iluzia, că le va succede a dovedi, că negru e alb şi că tot ce se zice şi se scrie despre păcatele lor nu sunt decât — ordinare calumnii.

Vor să provoace cu orice preţ sentinţa lumei civilizate — ei bine, o vor aveau-o — dar de sigur nu va fi în favorul lor.

Banul Croaţiei pune toate în mişcare să poată înjgheba un nou partid unionist, până acum însă fără cel mai mic succes. Remâne pentru guvern să disolve dieta croată, şi să dispună alegeri noi. La posturile şefilor de secţie încă nu s'au făcut numirile aşteptate.

Din Austria. După zvonurile cele mai pozitive, Beck a rugat pe deputatul ceh Herold, să primească portofoliul ministerului de agricultură.

Maghiarii din Bucureşti au salutat pe contele Palaviccini, făcându-l cel mai mare bărbat de stat — drept mângăere pentru »atacurile« lui Lueger.

Ridicarea scontului în Europa şi cauzele ei. Aproape toate băncile mari din Europa au ridicat sconturile lor. Urmând această pildă Banca Natională a României, a ridicat şi dânsa scontul ei la 7 la sută, şi, pe cât se spune, o nouă ridicare este în perspectivă.

Cauzele cari au determinat această măsură de prevedere din partea marilor instituţiuni financiare ale Europei trebuesc căutate în America.

In Statele-Unite ale Americei de Nord câţiva capitalişti fără scrupule au monopolizat toată industria. Trusturile americane au fost combătute, în primul rând de însuşi preşedintele Roosevelt, printr'o intervenţiune puternică. Cu toată această intervenţiune, capitaliştii aceştia îşi urmau operaţiunile lor şi deţinând în mânile lor toate efectele de comerciu, puteau determina oricând jocuri de bursă din cari eşiau ruinaţi mulţi întreprinzători.

In acelaşi timp John Rockefeller, mulţumită mijloacelor puternice de care dispunea, a reuşit să dea o lovitură mare unei companii pentru exploatarea aramei. Această societate numită »Amalgamated Cuper C-ie«, reprezentată prin Heinze, care dispunea de mijloace, care treceau de o jumătate miliard, s'a pomenit, într'un interval foarte scurt, cu preţul aramei scăzut în proporţii nemai pomenit de sută în sută.

Faţă cu această scădere n preţurilor au scăzut şi efectele la aramă şi ruinând o mulţime de mari speculatori, mari mi ionari.

De odată însă Ro kfeller s'a văzut strâns cu uşa din iniţiativa luată de preşedintele Roosevelt contra trusturilor. Atunci oamenii acestui mare speculator au aruncat pe piaţă cantităţi mari de efecte de tot felul producând o colosală neîncredere în ele.

Lovitura a reuşit şi de astă dată. Detentorii, alarmaţi de continuele scăderi, au început să le vândă cu preţurile cele mai scăzute. Execuţiunile s'au înmulţit, băncile au refuzat lombardarea efectelor industriale şi au făcut apel la capitaluri streine. Ele s'au adresat pieţelor europene, care, ca măsură de prevedere, au scumpit banul şi au ridicat scontul.

Din foişorul camerei.

(Convorbirea între Ugron şi Lucaciu.)

Am raportat deja despre *convorbirea ce a avut loc între deputatul Dr. V. Lucaciu* şi *Gabriel Ugron* în foişorul camerei. Mai multe foi maghiare se ocupă de aceasta convorbire care e privită ca o încercare de apropiere între Românii naţionalişti şi coaliţia. De aceea voim să întregim raportul nostru făcând cunoscută şi partea a doua a convorbirei. După ce Ugron a vorbit de necesitatea ca Ungurii şi Românii să se unească faţă cu tendinţele panslave şi pangermane, şi după ce Lucaciu l'a aprobat zicând că şovinismul neînfrânat este care împiedecă înţelegerea, convorbirea s'a continuat astfel:

Ugron a adus vorba asupra puţinului talent de limbi a Românilor. Ugron a mai zis între altele că Românii ar avea puţin talent de limbi şi că aceasta, fără a voi să vatăme, vine de acolo că poporul român în urma modului lui de trai agricol prin veacuri au pierdut mult din calităţile lui spirituale. La un sas au servit deodată un săcui şi un român. Intr'un an de zile cel dintâi a învăţat şi nemţeşte şi româneşte, pecând românul a rămas cu româneasca lui. Aceia cari ştiu ungureşte sunt mai cu seamă descendenţi ai unor familii ungureşti. De vom examina registrele capitlurilor dela Blaj, Oradea-Mare şi Ghierla, vom afla între preoţime trei din patru părţi nume ungureşti. (Afirmaţii foarte eronate. — Red.)

Eu am observat contrarul răspunse dl Lucaciu. Eu am învăţat bine ungureste.

— Asta-i altă, zise Ugron. Tu eşti maghiar, numai după confesiune eşti gr.-cat. Te-ai valahizat, cum ar şi fi posibil ca cineva să fie român cu căpăţîna asta. Nu va putea nega nimenea că ai un craniu cu totul maghiar.

Lucaciu răspunse ironic: Rogu-te dacă rassa germană v'au dat pe Wekerle şi pe Günther cari acum stau în fruntea trebilor, de ce nu vreţi să lăsaţi Românilor măcar pe sărmanul Lucaciu.

Lucaciu a adus apoi vorba, secundat de vre-o trei deputaţi kossuthişti asupra afacerei Vaida. Ar trebui să se facă ceva,

---

FOILETONUL »GAZ. TRANS.«

Zaharia Bârsanu.

(După reprezentaţia din Blaj şi înainte de cea din Braşov.)

N'am de gând să fac critică; nici a artistului, nici a publicului, nici a criticului. Ori cât de la multe trebue să se priceapă un gazetar, asta una tot n'am s'o fac. N'am chef, nu e materie şi nu este curaj.

Adică, să nu fiu prea sincer: nu mă pricep. De la o vreme tot gazetarul, — diminitivul apoi mai cu seamă — începe să fie precaut cu critica, adică ce zic, — începe să »n'o priceapă«.

Ceia ce va urma aci, deci, nu este critică, sau cum s'ar mai zice, nu este critică oficială. Sunt păreri culese din mulţime, sunt observaţii la cari se dă drumul în văzduh, cum se dă drumul rachetelor O colecţie, un dicţionar, o monografie, o bibliotecă, — o cl?e dacă vreţi, a celor ce spune unul şi altul — summa summarum: public — despre arta şi talentul lui Zaharie Bârsanu. Este, va să zică, critica publicului, în loculcriticei criticului.

Publicul este în dreptul său. De ce nu, când el are şi pricepere, are şi chef, şi materie, şi curaj, şi are mai cu seamă — limbă!

*

In zilele noastre suntem expuşi la atâtea ispite — de la lucruri bune mai mult decât de la lucruri rele! — cât e o adevărată minune să rămâi cu sufletul neatins.

Omenimea, patria, neamul, societatea, toată calicimea te sgâţie de coate necontenit..

Entuziasmul, filantropia, patronagiile, generoasele concursuri, te trag unul în coace altul în colo de stai să-ţi perzi capul. In faţa tuturor mizeriilor se apelează la noi, numai şi numai la noi, parcă noi am fi supremul legiuitor — şi ne fac în realitate înfimul rob. Ce să faci, civilizaţie ne impune datorinţe.

Zaharie Bârsanu a venit pe la noi tocmai când ne strângeau de gât mai tare aceste datorinţe. Nici într'o vară atâtea petreceri, ca în aceasta. Una după alta, dintr'un sat în altul, şi care de care mai »splendidă«. Un mare păcat au avut toate: nici o nuntă pe urmă! Ştie sfântul ce e cu tineretul nostru.

Şi Zaharia Bârsanu vine chiar în vremuri de acestea. Când ni era năcaz de atâtea cheltueli şi de atâta zădărnicie. Totuşi l-am primit cu drag, i-am pus la îndemână tot ce i puteam pune: inimile şi obolul nostru. El e doar părintele artei noastre dramatice. Şi, mai ştii, ce n'au adus petrecerile...

E drăguţ băiăt Bârsan ăsta — păcat numai că nu are o diplomă sigură! şi ar putea face vizite! — şi de n'ar avea câteva cusururi ar fi chiar perfect. Nu prea şt?e alege oamenii şi locurile. De ce vine tocmai în orăşelul nostru? Nu ia seama cât de mult mai potrivit ar fi orăşelul din vecini? Acolo s'ar aduna mai mulţi, — e mai mare provincia — iar noi, am merge şi noi acolo, cu toţii. Apoi fie şi aşa. Dar dacă ţiue chiar aşa de mult să vină în oraşul nostru, să aleagă mai bine familiile, cu cari se împrietineşte. Ale noastre l-ar şti sprijini mai bine decât ale lui Tanda şi Manda. Că zeu, dacă el umblă mult după trena lui Z, să ştie că eu, şi X. şi Y. cu ea îl iertăm — şi cu sala goală.

Apropos de sală... de ce nu dă reprezentaţia dincolo, unde se adună toată lumea bună? Şi de ce nu a pus-o pe altă ziuă. Nu pentru mâ ne, mie mi-e tot una, mi-e îmi lucră croitoreasa cum îi poruncesc, fiindcă îi ştiu şi plăti. Dar eu mă gândesc şi la alţii, să ţie el seama de toţi. Ia, în zilele de lucru cum vor putea veni bieţii preoţii noştri de la sate? Şi noi chiar; mergem bucuros în orice zi, dar tot mai multă lume s'ar aduna dacă ar fi Sâmbătă ori Duminecă reprezintaţia. — E', acuma îmi aduc aminte. Tot în acea săptămână va fi cină mare la prietina O. Să nu strice prea prea la bietul..

Joacă de altfel bine. Am văzut multe trupe bune, la oraşe mari, şi tot mai pot gusta şi jocul lui. Dar de ce a jucat numai comedii la noi, când se zice că e mai bun în tragedii? Şi ce nevastă drăguţă are, cam spulberată, dar..: Mie mi-a plăcut, dar ţie? Ca şi ţie!...

*

Nu pot fi mai mult opinie publică, ajunge însă şi atât. E foarte fragmentară reproducerea. Inchipuiţi-vă un gramofon, care acu e întors cu gura încoace, acu cu ceafa. Poate chiar când era *încolo* cu gura, a cântat ariile cele mai frumoase!

Dar să aruncăm masca opiniei publice. —

Eu am credinţa că prin o extremă sforţare omul e în stare să facă ori ce. Să sboare chiar. Imi fac o astfel de opintire, şi sar peste Bârsan şi peste generaţia lui. Mă găsesc în o redacţie — în a unei reviste literare, care avea adevărat

zise el în aceasta afacere. Un parlament e ciuntit dacă numai un singur deputat nu poate să-și împlinească datoria sa. Zău mare e negligența ce o comite comisiunea de imunitate.

I se fac tot felul de observări din partea deputaților unguri, iar Lucaciu le răspunde în mod conciliant, invitându-i să discute afacerea pretinește și s'o rezolve într'un chip oarecare. Dar trebue să escepționeze că un deputat e împiedecat în împlinirea datoriei sale. După ce s'a terminat convorbirea au exclamat câțiva dintre kossuthiști: Lucaciu e cel mai simpatic dintre naționaliști.

Din ziarele maghiare.

Despre împăcarea cu naționalitățile.

In nrul de Duminecă al lui »Bud. Hir.« Jancsó Benedek dă un prim articol, cu titula »*Politică în culoare*«. Pornește din cunoscuta conversație a lui Ugron cu V. Lucaciu, și ajunge la concluzia, că pentru guvern este o singură atitudine față de naționalități: *politica lui Bánffy.*

Mersul articolului, citând părțile mai însemnate, este acesta:

»Cine a ascultat acea conversație, a primit de sigur convingerea: cu puțină bunăvoință și echitate reciprocă, împăcarea este ușoară. Lucaciu recunoaște unitatea statului național maghiar, și recunoaște totodată marile interese ce trebue să unească cele două neamuri. Ugron, de-altă parte, ezecută, bucuros legea de naționalitate, dacă părerea lui Lucaciu este părerea generală și sinceră a naționalităților — și dacă Maghiarii vor fi »asigurați«, în schimb, prin limba maghiară în armată. Dar cine crede așa, se înșală amar — zice Jancsó Benedek. Să fie precauți maghiarii. Lucaciu se mulțumește acum cu legea de naționalitate, pe când partidul naționalist de la crearea acelei legi, o privea numai ca un minim, și lupta necontenit pentru completarea ei. pentru confederațiune! Apoi legea naționalităților poate fi explicată în două feluri. Punctul de vedere maghiar interpretează, că articolul XLIV din 1868, asigură drepturi la naționalități numai ca la persoane singuratice, pe când naționaliștii o interpretează că le asigură drepturi ca la individualități politice. Care punct de vedere va învinge? Cine sperează ca la eventuala realizare, după o eventuală înțelegere, nu vor ajunge în conflict acele două puncte de vedere, sufere de naivitate.

Adevărat Sturdza a accentuat necesitatea alianței, fiind comune interesele. A scris chiar o carte despre asta, și pressa sa o îndreptase în acest sens. Toată politica lui, cea externă mai cu seamă, n'a avut alt scop decât acesta, In Berlin ca și în Viena, își puse în cumpănă toată puterea, ca să fie cunoscută România, de cel mai prețios sprijin, cu puterea ei armată, în tripla alianță. Pentru izbutirea planului său, însă acest Sturdza a cerut cercurilor vieneze, să influințeze asupra politicei maghiare, pentru a potoli spiritul șovinist, și să execute legea naționalităților după concepția acestora. Goluchovszky și Kálnoky aveau simpatii pentru aceste planuri. »Semnele spun că din Viena s'a făcut presiune, nu chiar domoală, asupra guvernului maghiar, în aceasta direcție. Vorba lui Lucaciu, că Bánffy a căzut pe urma politicei lui față de naționalități, se adeverește cu știrile ce avem din București«.

Ugron e prea optimist. »După părerea mea, ne zidim casa pe ghiață, dacă credem că, în luptele cu slavii, români ne-ar sprijini sincer și cinstit«. Nici până acum n'am avut lipsă de acest ajutor, și — să fim siguri de asta — dacă am pierde un războiu față de Ruși, Regele Carol numai decât s'ar da pe partea învingătorului, cerând Ardealul pentru ajutor.

Față de Români, pentru noi singur deviza lui Pelleton poate fi bună: »complezanță, compromisuri și echivocuri sunt imposibile față de o propagandă păcătoasă!« Și să fim în clar: propaganda naționalistă la noi este tocmai aceea ce este herveismul în Franța! »Unitatea statului maghiar, și caracterul lui național nu poate fi obiect de discuție și de târguială, în fața cu mine, și mai puțin în față cu supușii patriei. *Patriotismul condiționat*, după gustul lui Lucaciu, este un principiu fără valoare, este chiar primejdios. dacă îl mai considerăm de factor în politică«. (!!)

Ințelegerea și pacea nu cu acest patriotism condiționat va răsări, ci când, în fața cu Lucaciu, întreaga societate românească va veni și va zice; »primim idea statului național maghiar, unitar, fără nici o condiție, *cu toate urmările lui*!« Adecă când toți Românii vor fi ca Moldovan Gergely și ca Burdea Sz. Dar »față de patriotismul condiționat al lui Lucaciu, față de vicleșugul lui Vaida, față de trădarea netăinuită a lui Slavici și Popovici, nu este decât să învie din morți acea politică naționalistă, pe care Lucaci a numit-o politica lui Bánffy, căreia însă la dreptul vorbind Banffy i-a fost numai reprezentant în scaunul de premier!«

S'a zis, în contra Vienei și în contra naționalităților nu putem lupta în aceeași vreme; trebue să căutăm a ne apropia de acestea. »Convingerea asta ne a îndemnat la împretinirile cu coaliția croată și cu Sârbii radicali — împretinire sfârșită cu flasco«. Cu acest gând au fost lăsați (?) în parlament și actualii reprezentanți ai naționalităților. Dar am greșit, Viena e gata la toate, și alianța cu ea pare naționalităților mai favorabilă. Deci n'avem să facem încercări mai departe. Să ne adunăm toate puterile. »O lovitură dată Vienei, este o lovitură dată și naționalităților. O învingere asupra naționalităților, este o învingere și asupra Vienei«. Ultimele întâmplări, obstrucția croată, agitația împotriva proiectelor școlare, calumnia în pressa din străinătate, ne dă tot îndemnul, să începem iarăși *acea politică »care nu e numai a lui Bánffy, ci a maghiarimei întregi, mai cu seamă a celeia ce luptă pentru viață, piept la piept cu naționalitățile, în ținuturile locuite de ele, — și care este totodată și politica ziarului nostru »Bud. Hirlap«.*—

Numai astfel vom face cu putință ca pentru a profesa un patriotism nobil, după pilda lui Burdea și vre-o doui-trei soți, să nu trebuiască un adevărat eroism!« —

— In resumat cele spuse de Iancsó sunt acestea. In România nu se poate conta nici cât de puțin, deci guvernele maghiare să nu se lase influințate nici cât de puțin în tratarea mioapă și nedreaptă a naționalităților. Acestora — după mărturisirea de ieri a lui Desid. Bánffy! — se poate da uzul liber al limbei numai în familie și în biserică! Ca tip al viitoarei situații este înfățișat un Burdea, care nu vrea liceu românesc, și un Moldovan, care a batjocorit toate instituțiile noastre culturale.

Este evident, pentru un neam încă neconsolidat culturalicește — încă în periodul de formație a culturei naționale — perderea școalei și instituțiilor naționale înseamnă perderea ființei naționale. Acceptarea acelor principii este numai întâiul pas. Precum copiii și nepoții lui Burdea și Moldovan—pildele citate de Iancsó— nu mai sunt accesibil pentru spiritul românesc, și nici nu vor mai ști vorbi românește — astfel va ajunge întreg neamul, supus curentului reprezentat de ei. Ceia ce în realitate este o demoralizare înceată, păgubitoare, prin o miscvitate, o confuzie, o amestecătură o vânare de interese, și o slugărnicie — tipurile sunt dovadă! — a cărei urmări un neam întreg le simțește mult mai rău decât o persoană.

Pentru ziarul lui *Apponyi*, care se mărturisește așa de îngrabă de factor al politicei lui Banffy, — prin activitate tăgăduită Apponyi de mult se arată superior acestuia! — avem tot vechiul răspuns. Ținem la individualitatea noastră culturală mai pre sus de toate, și o credem asigurată numai prin școli, prin instituții culturale și prin teren liber în viața de stat — iar cu acea individualitate culturală, curată și proprie, sperăm cu tot dinadinsul să putem prinde și independența politică cuvenită. Spre binele patriei și spre întărirea ei!

*

Intre cauzele, ce-au dat naștere articolului din »Bud. Hirlap«, tocmai analizat, neapărat trebue să căutăm *articolul prim apărut în »Az Ujság«*, Sâmbătă, va să zică cu o zi înainte. Ca o părere a vechiului regim, tot în aceasta chestie, — împăcarea cu naționalitățile prin Dr. Lucaciu — este prețios să cităm unele părți din el.

»Gabriel Ugron bătuse la tidva lui Vasile Lucaci și găsi că este tidvă maghiară. Asta poate fi chiar laudă între împrejurările date și, după o alegere în care ura făcea spume. Iar Lucaci nu de aceia are căpățână maghiară să nu priceapă cine bate la capul lui și de ce? Intâmpină cu inimă bună, apropierea strănepotului de Trabonbani băștinași. Și le intră în voe maghiarilor coaliționiști. Lasă chiar să se înțeleagă, că din robie nu Bánffy că Sturdza, prim-ministrul român l'a scăpat prin grația regească. Să fim cu pază bună. Dacă baterea la căpățână nu ar fi avut de temei niște intenții amoroase mai tainice, Lucaci o pățea urât. Ingerința unui stat străin în afacerile interne ale Ungariei nu e un motiv de toate zilele pentru revolte de patriotism. Dar revolta a rămas. Dimpotrivă, toate cuvintele au avut de sfârșit un grațios zimbet de dragoste.—Hai să intrăm la adevă. Coaliției îi stă capul la pace cu Românii, și i-ar plăcea să schimbe proasta rezoluție din Fiume, cu un pact de Beiuș. Stilul a acelaș. Polonyi acolo, Ugron aci. Aceiaș căutare a motivelor sufletești, în legătură. Aceleași sunt și interesele. Românii pot să aștepte mult dela coaliție, iar coaliția asemenea dela români. E bine să fii prevăzător, și obstrucția nici când nu poate fi plăcută. Apoi să te mai cugeți și la noul sufragiu, mai lărgit«.

Constatează aci, că împrejurările nu s'au schimbat, dela Memorand. Pretenziunile românilor sunt aceleași, deci un pact cu ei va avea aceleaș urmări, ca și pactul cu Croații: Ungaria va trebui să cedeze din drepturile sale. Continuă.

»... In situația asta Lucaciu și partea română sunt cei slabi. Ei cer și ei așteaptă. Ce? O antonomie politică oarecare pentru naționalitatea română, Și ce poate da în schimb. Pasivitate și mână liberă coaliției în parlament. O atitudine negativă, atât—va să zică nimic. Pentru liniștea și comoditatea în domnie, coaliția aruncă în brațele lui Lucaciu o parte însemnată din dreptul public, din granițele limbei maghiare și din politica de unitate maghiară. Când apoi ne vom trezi cu aceleaș stări în țeara Mureșului ca și în țeara Savei«.

Comentariile sunt de prisos. Maliția celor căzuți dela putere este bine cunoscută. De sigur ei numai la căutarea păcei nu se gândesc.

*

Dar iată ce zice și »*Alkotmány*«, ziarul unui partid, care are în program ezecutarea legii despre egala îndreptățire.

»Bánffy a primit aplauze dela kossuthiști, adevărat. Dar acele aplauze au venit și s'au dus, Vor fi între independiști șoviniști miopi, cari aprobă politica sângeroasă și anticulturală a lui Bánffy, dar politicianii cuminți și cu simțiri frățești pentru naționalități, n'o să urmeze lui Bánffy înspre prăpăstii. Este doar evident, pe calea asta cad în ele, ales scum când viitorul ne ține cu povești de lărgire a drepturilor. — Așadară Banffy să nu aibă nădejdi în învierea lui politică. Politica viitorului a glăsuit în acea conversație ce s'a înfiripat azi, pe culoare, între Ugron și Lucaciu«.

»Alkotmany« este apucat uneori de mici slăbiciuni, din cari însă fuga își vine în ori. Fapte mari și hotărâtoare în aceasta gingașe chestie — ce par' că luase în întreprindere la început — încă nu am văzut, dela partidul poporal!

Cronica din afară.

Escadra Statelor-Unite în apele Filipinilor.—O stare încordată domnește de câteva luni între Japonia și Statele-Unite. Autoritățile școlare din California oprise pe elevii japonezi să frecventeze cursurile școalelor lor; iar lucrătorii japonezi au fost opriți să debarce pe continent sub pretextul că sunt prea mulți emigranți și statul nu poate să poarte de grije tuturor vagabonzilor. Incontestabil că aceste măsuri drastice au bleșat amorul propriu al japonezilor și aceștia au luat o poziție amenințătoate cerând cont guvernului republicei Statelor Unite.

De sigur că conflictul actual va fi aplanat și nimic serios nu se va petrece. Nu urmează însă de aci, că el nu este îngrijitor și nu ascunde pericole pentru viitor. Americanii sunt în curent cu cele ce se petrec în Japonia; cunosc intențiile de care sunt animați japonezii și știu de ce sunt capabili.

Faptul însă că americanii nu posed o flotă în Oceanul Pacific, contribue la o atitudine mai modestă, mai împăciuitoare din partea-i.

Dacă conflictul, din diplomatic s'ar fi transformat în conflict armat, cu greu ar fi venit Statelor-Unite să impună flotei Atlanticului să ocolească coastele întregului continent american, pentru a ajunge în apele japoneze întru întâmpinarea flotei inamice, sau să apere coastele țării sale din această parte, la momentul oportun! Pentru o mai bună siguranță, guvernul Statelor-Unite, a găsit că e prudent să trimeată o parte din flotă în apele Filipinilor, fapt ce a fost luat drept un început al ostilitaților, în fond neconstituind altceva decât o simplă demonstrație.

Patriotismul lui Jaurès. — In fața curentului de opinie publică, care a condamnat antimilitarismul, veștejând moțiunile votate la congresele din Nancy și Stuttgart, Jaurès leaderul socialismului francez, a ținut să'și precizeze situația și a luat cuvântul, într'o mare întrunire publică, ținută săptămâna trecută la Narbonne. Din declarațiile ce a făcut, reiese că Jaurès desaprobă teoriile herveiste și antimilitarismul. El este un patriot, care nu vrea desarmarea Franței, cu atât mai puțin dispariția ei, cum au putut să crează unii. El a spus:

«*Proletariatul trebue să fie mai patriot decât oricare alt partid*, cu condițiunea ca patria sa să fie făcută din libertate. Există încă milioane de servi. Marii bogătași, regi ai finanței, țin poporul sub stăpânirea lor și din munca lui, ei își scot o adevărată listă civilă. Proletarii posedă patria politică, a căreia utilitate și măreție nu o pot contesta. Ei nu au cu toate acestea încă patria complectă și atâta vreme cât nu vor fi creat-o, vor fi fără patrie. Atunci, dânșii vor apăra această patrie, cu atât mai mare vrednicie, cu cât violența năvălitorilor ar putea să le o răpească. Iată pentru ce, *tovarăși, trebue să apărați*

---

monopol — și sunt, o vai, critic de artă. Șeful intră solemn pe ușe: »mâne este aniversarea de cincizeci de ani de când a murit Z. Bârsanu, știi d-ta!« — Eu știu. I-au cea mai nouă enciclopedie, — a zecea — deschid la litera B.... Andrei Bârsanu.... Zaharie Bârsanu... ăsta-i!

Și voiu face o elogioasă, dar severă critică a activității, vieții, valorii și influinței...

»...s'a pornit în cele mai grele vremuri. Societatea românească era în plină fierbere. Râvna de înălțare, de stăpânire, de rivalizare zăpăceau mințile, făceau să se confunde adevăratul înțeles al lucrurilor. In ridicarea sa grăbită, neamul nostru încă nu putea fi independent. Maimuțerea neamurile ce le avea mai aproape, lua de-a gata de la ele, cu ridicata, — mai multe ciudețenii decât lucruri bune. Așa-i asta totdeauna, în astfel de faze, până se știe emancipa un neam, accentuând însușirile sale proprii, bune.

In epoce ca aceea, societatea — foarte gradată — așteaptă să capete toate într'un mod perfect, să fie toate la culme, deși ea încă e foarte la mediocritate, și e foarte de multe feluri. In zadar, ea le vede, ori cel puțin le știe așa la alte neamuri, și nu vrea să se lase mai pre jos.

Trebuia deci să lupte cu multe mizerii Zaharia Bârsanu.

....N'a putut aduna nici când mai mult de trei patru oameni în jurul lui. O muncă uriașă avea să desvoalte deci în toate direcțiile. Noroc, că în soția lui avea o tovarașe cu aceeași putere de muncă și de talent...

Și mai câte alte neajunsuri. La începutul turneelor sale, adeca se simți lovit artistul de marea deosebire ce era între cultura lui adusă din România, și ceea ce s'a desvoltat aci la noi. Asta îl împedeca să opereze pe un teritor mai întins. Spre Nordul țării noastre, dela Cluj în sus, numai către sfârsit, când izbuti a se potrivi împrejurărilor — putu a se avânta. Nu odată s'a zis, că nu-i pot înțelege vorba »urîtă« — chiar de ce era mai mândru, cu drept! — Publicul de pe acele vremuri era foarte variat în gusturile lui. Tragedia nu prea prindea. Galeriile rideau la scenele cele mai sfâșietoare. In comedii iarăși trebuia bufonărie. Mascare ca de »turcă«, sgâeri, strâmbări ca în circ. Comicul fin, de salon, ce putea da cu multă abilitate Bârsanu, numai după o școală amară ajunse a fi apreciat....

Cea mai mare mizerie era piesele. De ale noastre — cărora preocupația națională le iartă defectele artistice — nu avem. Ale lui Alexandri, cele mai potrivite pentru început de teatru, erau demodate, erau prea esploatate de diletantism — încă o grea pedecă, diletantismul epidemic, în calea artistului. Nici n'a încercat cu ele — și poate n'a făcut bine. Piesele aduse din mediu strein, se aclimatizau numai cu încetul. Firește satira lipsia cu totul, la început.

Talentul declamator, școala dramatică eroică, de care se ținea cu totul la început, Bârsanu, îi era mult în favor. Acel public se știa încălzi tare de frazele avântate, de atitudinile majestuoase, accentuate! Tocmai după gustul timpului. Insă asta nu putea ține mult. Pentru artist asta era o mare stânjenire. Prea ieșea în relief personalitatea sa în ori ce rol, cât de divergent. Aproape aceleași mișcări aceiași mimică și acelaș accent, în toate împrejurările...

Astfel la început. Dar când se scriseseră piese originale din acest mediu, când se găsi un public educat...«

Destul. Sar îndărăt. Nu-i bine să-ți iai pe dinainte veacul!

S. C. D.

integritatea națiunei. A dezerta ar fi o lașitate!»

Vorbind de războiul din Maroc, Jaurès a afirmat din nou convingerile sale patriotice spunând: «Această expediție poate să aducă războiul. Atunci însă poporul se va răscula și alergând la frontieră, spre a-și apăra patria, va trece prin Paris, unde va răsturna acest guvern de intrigi...»

La finele conferinței ce a ținut, Jaurès a făcut declarația de repudiare a herveismului. «*Nu vom desarma Franța*, a afirmat dânsul, dar vom desarma pe mizerabilii și criminalii, cari ar vroi să o arunce în aventuri periculoase».

STIRILE ZILEI.

— 22 Octomvrie v.

N'avem sare! Cu strigătul acesta se alarmează de câteva zile toți gospodarii și gospodinele din Brașov. Am ajuns, astăzi, de nu se capătă în prăvălii decât pentru doi trei cruceri sare. Și de atâta numai mușterii vechi. — Nu știm încă cauza acestei mizerii. Se spune că lipsa de vagoane în transport, se mai spune apoi că e grevă la saline. Ori ce să fie, așteptăm o îndreptare grabnică.

Björnson nu vrea să odihnească. Sub aceste cuvinte ziarul ceh »Union« publică următoarea scrisoare particulară a lui Björnson, către avocatul din Neuhaus, E. Lederer, care-i servise cu informații. »Domnul meu. Scrisoarea d-voastră s'a tipărit în »März«, în »Lo spettatore« și în »C. Européen«. Publicația »März« a deschis pentru mine o rubrică specială, cu titula »Barbarii maghiare«. Incep rubrica cu date luate din scrisoarea d-voastră și cu alte informații proaspete din »Agramer Tagblatt«. De sigur, aveți știre și despre victoriosul ajutor ce mi-a dat L. Tolstoy. Numai decât am scris și lui. Mai de aproape o să apară un articol scris de mine cu titula »Cea mai bogată industrie maghiară«. Ințeleg prin asta, felul cum se fabrică maghiari. Asta e cea mai bogată industrie a lor. Sper să fac lumină cu articolul meu, să vadă lămurit toată lumea. Și mai sper să pot scrie așa fel, de generoasa națiune maghiară să fie cuprinsă de nițică rușine. Căci, să sperăm, se vor găsi și între maghiari caractere adevărate. In ori ce caz am să dau înainte, până în vecie. — Supus *Bj. Björnson.*

P. S. Dacă cineva îmi scrie din Ungaria, despre chestii de acolo, bunioară cum sunt judecat eu, trebue să trimită în Zagrab aceasta scrisoare, la un prietin. Acesta însă tot nu mi-o poate trimite mie direct, ci unui prietin din Bohemia. Astfel numai ajunge scrisoarea în mânile mele, căci astfel se păstrează secretul la posta maghiară!

Procesul de homo sexualitate al cancelarului Bülow. Judecarea procesului intentat de către prințul Bülow ziaristului Brand, care a încercat să-l acuze de homosexalitate, a fost hotărât pe ziua de Mercuri 24 Octomvrie. Brand redactează un ziar anarchist în care a scris articole asupra homo-sexualității atacând în mod violent pe acei cari au vrut să obție ștergerea articolului 175 din codul penal. Intre altele Brand a atacat pe cancelarul Bülow acuzându-l că s'a dedat la acte perverse pe insula Norderney cu un oarecare anume Schäffer. La dezbaterile acestui proces vor fi învitate aceleași persoane, cari au figurat și la procesul Moltke-Harden. Intre alții vor apărea ca martori Harden și d-rul Hirschfeld.

Cea dintâi tipografie modernă în București. Tipografia Sfintei Mitropolii din București, unde se tipăreau cărți bisericești, iar pe la 1829 și *Curierul Românesc* al lui Eliade, se învechise de tot, așa că nu mai putea fi de nici un folos. Atunci trei boeri, Clinceanu, Topliceanu și doctorul Caracaș, au adus o tipogrfie nouă înzestrată cu toate cele trebuincioase și au așezat'o afară din București, la cismeaua lui Mavrogheni, pe unde e acuma Șoseaua Kiseleff. Cea dintâi carte ce s'a tipărit aci a fost »Pravila Țării«. Cu prilejul așezărei acestei tipografii la anul 1818 Aprilie 19, marele logofăt și poet Iancu Văcărescul, a compus o lungă poezie comemorativă, întitulată *Tipografie*, prin care arată origina și foloasele artei imprimatului. Poetul scrie:

Intâi Chinezii, e vreme multă,
De când ființă slavă mi-au dat;
Gutemberg, Șefer, laude-ascultă,
Căci de ispravă m'a înființat.

Și după ce constată că tipografia »împarte lumini minții curâd«, el adaogă:

La câte neamuri sunt primită,
Scrise pierdute le înviez;
Învățătură dau înmulțită;
Un veac de altul apropiez.

Văcărescu termină poezia sa, printr'un apel adresat iubitorilor de cultură de a ajuta cu obolul lor, la îmbunătățirea tipografiei, cărora le snue:

Voi, iar spre lauda cea mai mare
Dați ajutoare *patriotești,*
Prin datoria ce școala are,
Podoabe în grabă sau românești.

Cu tot apelul lui Văcărescu, această tipografie a trecut prin diferite vicisitudini, schimbându-și adesea stăpânii. Ea a fost mai apoi cumpărată de I. Eliade Rădulescu și mutată dela Biserica Mavrogheni, la grădina Eliade din Câmpul Moșilor, punându-i-se teascul chiar pe locul unde a fost patul pe care a zăcut bolnav neuitatul dascăl Lazăr. La 1848, după revoluție, aratele rusești au devastat'o, asrârlind literele și uneltele la cele patru vânturi.

Numai guvernamentali sunt deputații aleși în noua scupcină albaneză.— Parlamentul nostru tot mai are vre-o 25—30 de opoziționali.

Două cazuri de ciumă se anunță din Oran, prin agenția franceză.

Guvernul ajută naționalitățile, cântă osanale ziarele lui, din incidentul celor întâmplate la Cernova. Ca pildă citează cele 16000 jugăre pacelate între — ruteni.

Da, rutenii! Ce face însă cu coloniile maghiare așezate între români și sârbi?

Veniturile Parisului. Joia trecută »Le Temps« din Paris a publicat raportul prefectului Seinei, d-l de Selves, asupra bugetului marelui oraș. Știți la ce sumă se ridică veniturile sale? Numai la 355 milioane lei, adecă odată și jumătate mai mult ca bugetul României. După cât se pare, totalul acesta nu mulțumește nici pe prefectul Seinei, nici pe consiliul comunal și idealul este ca veniturile Parisului să atingă cifra de un milion pe zi.

Principesa Elena Cuza, văduva primului domnitor al Țării Românești își sfârșește bătrânețele la Piatra-N. Retrasă în vila ei albă și cochetă de sub poalele muntelui Cozla, lângă parcul orașului, bătrâna domniță nu iese nici odată și nu vede pe nimenea. Singura sa distracție e lectura și dama ei de companie, nu are altă ocupație, decât de a o ține la curent cu noutățile literare și științifice. Voise într'o vreme domnița să părăsească țara și să se așeze în străinătate la Geneva. Hotărârea părea definitivă și în acest scop, a vândut prima vilă, pe care și-o construise în acest oraș. Dragostea de țară a fost însă mai puternică, decât își închipuia dânsa și la câtva timp, s'a reintors în Piatra-N. clădindu-și o nouă vilă, în apropiere de cea veche. E ultimul an al acestui suflet nobil și mare, care nu mai trăiește decât în amintirile trecutului.

(»Ref.«)

Statua lui Lascar Catargiu. Comitetul pentru ridicarea statuei lui Lascar Catargiu în București. aduce la cunoștința generală, că solemnitatea desvălirei statuei ridicată întru amintirea acestui mare bărbat, se va săvârși Duminecă, 28 Oct. 1907, la orele 10 dimineața.

Panică în teatrul din Iași. pe când se reprezenta seara »Baba Hârca« la Coloseul Regal din Iași, s'a auzit o voce strigând: foc! S'a produs o mare panică. Au fost multe persoane călcate în picioare și rănite. Intervenind jandarmii din sală, abia s'a făcut liniște și reprezentația a continuat. Poliția anchetează cazul și caută pe farsorul de prost gust.

Moartea artistului Cernat. — Teatrul Național e în doliu. Astă noapte, scrie »Act. Conserv.« a încetat din viață cunoscutul artist societar al Teatrului național Vasile Cernat. După o boală lungă, Cernat moare în vârstă numai de 33 ani. Cine iubește arta românească, cine iubește teatrul național, cine iubește pe artiștii români, plânge de sigur pe Cernat. Era artist conștiințios; era artist creator al unor anumite roluri în cari cu greu va putea fi înlocuit. Și asta e proba cea mai bună a valoarei sale.

Brutarii din București și comuna. Creditul de 300.000 lei, votat eri de consiliul comunal va servi la cumpărarea cuptoarelor dela Fabricele-Unite și Manutanța, pentru ca primăria să poată scoate pâne în cazul unei greve a brutarilor. După socotelile făcute, azi se scot 150.000 pâni zilnic. Cele două cuptoare ar putea da 100.000 pâni.

Grațiarea advocatului Hau. Advocatul american Dr. Hau a fost osândit la moarte pentru că și-a ucis soacra. Se afirmă, că Hau va fi agrațiat, schimbindu-ise pedeapsa în temniță pe viață. Se spune, că va fi transportat în temnița din Bruchsal, aproape de Karlsruhe, unde își va face osânda. Apărătorul lui Hau se nizuiește să exopereze renoirea procesului.

Bunul român macedonean, moș Spiru *Balamace*, a încetat din viață la Corcea în Macedonia. Deși născut la 1818, bătrânul era încă viguros și moartea sa este adânc regretată de toți acei cari l'au cunoscut. Moș Spiru era o personalitate distinsă. El a fost președintele comisiunei aleasă din sânul poporului aromânesc, ca să protesteze în contra alipirei Tesaliei la Grecia și influenței sale se datorește deschiderea școalelor românești din Pleasa, Corița, Șipisca, Moscopole, Frașari și Nicea. Dușman hotărât al Grecilor, capul lui moș Spiru fusese pus la preș, de către comitetul grecesc. Norocul l'a scăpat totuși și el a murit de moarte bună la domiciliul său. Balamace a fost înmormântat la Pleasa.

Numărul total al cârciumelor din România era la 1 Ianuarie 1906, de 12872. In afară de aceasta, mai există în comunele rurale 981 cafenele, dintre cari 767 ținute de români și 214 de străini. Pentru a pune și mai mult în evidență numărul cel mare al stabilimentelor de beuturi spirtuoase, trebue să adaugem că numărul total al magazinelor de ori ce natură, din comunele noastre rurale, nu este decât de 7460, dintre cari 3087 ținute de Români și 3773 de străini. Numărul cârciumelor este astfel de două ori mai mare, decât al celorlalte magazine și prăvălii din comunele rurale. Faptul constitue cea mai bună dovadă că alcoolismul este — după sifilis — cea mai mare și mai teribilă plagă a țărănimei noastre. — (»Ref.«)

Pentru masa studenților români din Brașov a dăruit d-l Dr. Marius Sturdza, medic în Viena, 50 cor.

Primească marinimosul donator cele mai călduroase mulțămite. — *Direcțiunea gimn. gr. or. român.*

Proces de presă. Am primit un raport special despre decursul procesului de pressă, ce a fost intentat d-lui Dr. Lascu și care cum știm s'a terminat cu condamnarea aspră a acestuia. Il vom publica în numărul de mâne.

»Zăvodul« este numele unei reviste umoristice poporale ce-și anunță apariția săptămânală pe finea lui Noemvrie, în Cluj. Abonament lunar 4 cor. Se tipărește în număr restrâns. — De ce?

Alba Iulia, în 3 Noemvrie, 1907.

Orașul *Alba Iulia* sau *Bălgrad* fosta reședința a principilor Transilvaniei — e azi un oraș de provincie, cu drept de autonomie comunală, dar a cărui administrație a ajuns pe mâna unei clice. Primar este un bărbat, absolvent al unei școli de pădurărit, și fost pădurar al episcopiei rom. cath. din Alba Iulia. Ajuns din sărăcie la o avere însemnată — aceasta l'a cualificat a putea fi și primar al unei urbe libere reg. după ce din Slovac devenise un mare adorator al ideii de stat maghiar. Pe baza aceasta și prin scornituri de vești alarmante despre populația română, arătându-se ca salvator al patriei, el și cu fostul vicespan al Albei inferioare fuseră decorați și distinși cu titluri de conzilier.

In calitate de director al cassei de păstrare — post ocupat de odată cu cel de primar— era în poziție de a-și impune voința sa și comunității (reprezentanței) urbane—în mare parte compusă după placul lui și al clicașilor — și i-a succes a oprima orice opoziție, așa cât cu votul mamelucilor o piață a orașului care purta numele lui «Deák Ferencz», a fost botezată pe numele de «Nowák Ferencz». Bizantinism de o proastă calitate.

De aci inainte mergeau toate strună. Mărirea lefilor personalului magistratual spre care scop s'a luat și venitul pădurei orașului — averea privată a cetățenilor — apoi aruncul comunal de 20% — cu toate că orașul câștigase dela erar folosul dărei de consum și a regalului de crâșmărit — al cărui venit curat pe fieşte care an ar putut fi de vr'o 15—20 mii coroane, — acela nu da orașului decât un venit de 2000 coroane—căci cele multe mii li-a acaparat o mică clică de speculanți, protegiați al primarului sub cuvânt că ei voiesc a scuti orașul de orice perderi din aceasta întreprindere.

Doi-trei cetățeni independenți în zadar au luptat zeci de ani pentru înfrânarea acestui abus, și numai în anul trecut abia a venit o comisie ministerială, care a conststat abusul dar a cărei efect numai întru atât se cunoaște, că venitul sus pomenit se administrează în regia proprie. Insă afacerea desdăunărei încă nu se cunoaște.

Dar nu numai aceste abuzuri se constatează, ci se dovedește și o delapidare de vr'o 30 de jugere din pășunatul orășănesc, pe care un mare proprietar din loc l-a arat și adaus la averea proprie din vecinătate fără ca magistratul se oprească acea ocupație făcută în răstimp de 16 ani. Numitul proprietar ținuse în arendă pășunatele orașului în mai mulți ani și nefiind controlat și-u acaparat unele părți din pășunat, de a cărui soarte bine plătitul primar nu-și bate capul.

Plată bună, decorație și preamărire, cât de ușor se pot câștiga sub sistemul acesta, sub care geme țara! Pentru șoviniști și renegați toate stau gata!

După ce abuzul cu manipularea regalelor arendate dela erar s'a constatat, vine rândul a se cerceta și manipularea averei comunale, care a se face e foarte de dorit după cele adeverite până acum.

Aristid.

ULTIME STIRI.

Budapesta, 3 Noembrie, Ziarul „Slovensky Tizdennik" a apărut încadrat în negru. El publică numele celor uciși și răniți în măcelul dela Cernova. In săptămâna aceasta avea să se țină o serbare a Slovacilor în Budapesta. Serbarea a fost contramandată și s'a hotărât, ca timp de un an nici un Slovac să nu i-a parte la vre-o serbare.

Pojun, 3 Noemvrie. Două ziare slovace, cari au publicat articole vehemente în chestiunea măcelului de la Cernova, au fost confișcate.

Bibliografie.

„**Compassul Românesc**" de *N. P. Petrescu* partea I. si II. care conține și legea comercială. Se poate procura prin librăria A. Mureșianu, Brașov. Prețul ambelor tomuri 3 cor. plus 20 bani porto.

— Romanul „**Robia Banului**" de Sofia Nadejde a apărut în o nouă ediție și se află la tipografia și librăria A. Mureșianu în preț de 2 Lei plus 30 bani porto.

A apărut „**Dac'ași fi o păsărică**" o romanță frumósă pentru voce si piano, cuvintele de I. Ioanovits, compusa de d-l *Stefan C. Voicu.* op. 1. prețul 80 bani plus 5 bani porto și se póte procura prin Librăria A. Mureșianu Brașov.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.
Redactor respons.: Victor Branisce.

Nr. 12177—1907.

Publicațiune.

privitoare la predarea fasiunilor de chiria caselor și la măsurarea dării de casă pe anii 1908, 1909 1910.

In urma ordinului circular al Inaltului minister reg. ung. de finance Nr. 97463—1907 se aduce la cunoștința tuturor, cum-că darea de casă pe anii 1908, 1909 și 1910 se va face încă în acest an, pe basa datelor de dare adunate cu ocasiunea conscripțiunei de dare, precum și pe basa fasiunilor proprietarilor de casă.

Predarea fasiunilor pentru darea de casă, ce au a-l face proprietarii de case asupra chiriilor, ce le-au luat în anul 1907 are să se întâmple până **30 Novembrie st. n. a. c.** la oficiul de dare orășenesc, căci la din contră aceste fasionări se vor face pe chéltuiala lor ex oficio.

Blanchetele de fasionări pentru darea de casă se dau afară gratis de către oficiul de dare orășenesc și rubricele diferite ale fasiunei sunt a-se umplea punctual și consciențios.

Posesorii de case se obligă, ca să dea oficiului orășenesc de dare toate acele date, cari să recer pentru statorirea dărei.

Posesorul de casă séu chiriașul permanent al casei este îndreptățit ca să estradeze fasionarea dărei de casă chiar și prin plenipotențiatul său; totuși însă, la cas, dacă prin nefasionare chiriei de casă se comite o prescurtare a dărei, cade responsabilitatea pe posesorul casei.

La cas, dacă pentru una și aceiași casă esistă mai mulți posesori, atunci sunt toți datori, ca să subscrie coala de fasionare, eventualminte să se subscrie prin plenipotențiatul lor. Pentru datele induse în această coală sunt toți posesorii responsabili.

Intregul venit (brut) al casei consistă din tot ce primesce posesorul de casă pentru folosirea casei închiriate. Sub venitul chiriei, prin urmare nu se înțelege numai solvirea banilor statorită sub acest titlu ci tot aceeea, ce oferă chiriașul ca contra preț pentru folosirea obiectului de chirie; aci să subsumează darea. aruncurile comitatense și comunale, competințele de asigurațiune competințele pentru clădirea șoselelor, spesele pentru adaptările și reparaturile de casă, mai daparte toate acele sume, cari le plătesce chiriașul posesorului de casă pentru conducerea de apă, pentru iluminațiune nocturnă, pentru căratul gunoiului etc; în fine aparțiune aci fie-care soiu de prestațiuni naturale din partea chiriașului. Prin urmare fie-care posesor de casă sau increzutul său este obligat, ca la fie-care clădire, la fie-care locuință se fasioneze fără de vr'o detragere, chiriile astfel, după cum s'au stipulat, respective la edificiile séu singuraticile locuințe neînchiriate astfel, după cum de facto s'ar fi putut închiria.

Zidirile sau locuințele, ce sunt închiriate cu mobiliar, sunt a-se fasiona așa, ca și când ar fi fost închiriate fără mobile; dar proprietarul casei are să arăte cu cifre în fasinne, cîtă sumă din suma întreagă a chiriei se vine pe mobile: tot așa are să se întâmple, dacă s'a închiriat o locuință cu grădină, în dasul acesta să se arate suma. ce vine pe grădină.

In cas dacă o localitate a rămas în decursul anului 1907 goală și neînchiriată, atunci are de a-se induce în coalele de fasionare suma de chirie, care s'ar fi căpătat închiriindu-se localitatea.

Asemenea nu sunt a-se introduce în coala de fasionare datoriile ce sunt scrise pe case de oare-ce aceste însemnări nu se ;au în considerație la măsurarea dărei pe case după-ce fasiunile dărilor intabulate sunt a-sepreda deosebit oficiului de dare orășenesc pe o coaă de fasionare deosebită și adecă, tot-deuna *în cursul lunei lui Ianuarie a fie-cărui an*, pentru-ca să fie luate în considerațiune la măsurarea aruncului.

Acel posesor de case sau acel îngrijitor de case, care nu așterne fasiunea dărei de casă séu nu reîntregește în decursul terminului statorit (cu cel mult 8 zile) de către organul măsurărei dării, coale de fasiune lui așternută cu mancități, se obligă ca să poarte spesele împreunate cu luarea ocupațiunei locale spre scopul delăturării astor fel de mancități, pedepsindu-se, afară de aceea cu o pedeapsă de la 2—100 coroane.

Asupra referințelor și datelor faptice, din cari se poate dejudeca venitul chiriei casei, e obligat fiecine ca îndată ce este provocat de organele de dare să dea deslușirile cerute.

La cererea posesorului de casă se obligă chiriașii, ca prin inducerea numelui în respectiva rubrică a coalei de fasiune să adeverească adevărul fasionărei. Acel posesor de casă care își sub crie de către chiriași coala fasionărei chiriei *mai înainte de ce să fi indus mai întâiu chiriile*, se pedepsesce de atâtea ori cu 200 cor. de câte ori a comis față ee singuraticii chiriași această neglijare.

Pedeapsa băneascâ se estradează în întreaga ei sumă aceluia, care a făcut arătarea.

La cas când posesorul casei în înțelegere cu chiriașul a comis prescurtarea de dare și prin această prescurtarea erariului (de stat) atunci se pedepsesc ambele părți *cu suma triplă* din prescurtarea comisă; de o astfel de pedeapsa se absoalvă însă chiriașul atunci când asupra acestei persecutări face în decursul a 15 zile raport la autoritatea financiară reg.

Acel posesor de casă, care nu arată în decursul a 14 zile împrejurarea, cà locuința nu mai este goală, mai departe, că s'a schimbat categoria dărei de casă (sub care este de a-se înțelege acea împrejurare, când casa seau locuința care păuă acum a aparținut dărei după clasele de casă, e supusă în urma chiriierei, dărei de casă, și vice-versa), — în fine acel posesor de casă. care nu arată în același termin oficiului orășenesc de dare, că a espirat dreptnl eliberărei ca ei sale de dare prin urmare: împrejurările cari dispun începerea obligământului solvirei dărei chiriei se pedepsesce în sensul §-lui 100 al art. de lege 44 din anul 1883, cu o pedeapsă care poate fi până la de 8 ori atât de mare cât este suma aceea, cu care s'a prescurtat erariul.

In urmă se mai amintesce, oum că în acel cas, dacă pentru înlesnirea partidelor supuse dărei de casă din ori și ce cauză sau obținere nu s'a predat fasiunna de chiria casei posesorul casei nu este eliberat de la predarea fasiunei la terminul defipt, ci din contră e obligat a-și lua fasiunea pentru darea de casă dela oficiul de dare orășenesc.

Darea casei se statorește de organele oficiului orășenesc de dare.

Brașov, 29 Octomvrie 1907.

Oficiul de dare orășenesc.

Dela vice-comitele comitatului Brassó.

Nr. protoc. 10010/907.

Concurs.

Pentru **întregirea postului de conzilier al II-lea orășănesc**, la magistratul din Brașov, care a devenit vacant prin pensionarea senatorului Josif Litschken, precum și pentru acelea posturi, cari în urma împlinirei acestui post prin avansare vor deveni vacante, deschid sub condițiunile următoare concurs, și provoc pe toți acei cari voiesc a concura la postul acesta, respective la posturile acestea, a și așterne petițiunile instruite conform legii pe lângă adeverirea cvalificațiunei lor cel mai târziu **până în 15 Noemvrie a. c. la oare'e 11 a. m.**

Emolumentele împreunate cu postul acesta sunt următoarele: **3400 cor.** salar anual, **800 cor.** bani de cvartir și 5 cvincvenii în sensul §§ ilor 116—120 al stat. organiz. orăș.

Acei-ce sunt deja în serviciul orașului sunt dispenzați dela alătura. rea documentelor de cvalificațiune.

In sensul §-ului 111 al stat. org. să interzice celui ce se va alege a continua meserie sau a lua parte la vre-o cooperațiune ca membru intern sau extern, mai departe, fiecare ocupațiune laterală, prin care ajunge în relație dependenta față de singuratici sau corporațiuni.

In fine se obsearvă, că toate acele posturi, cari se împlinesc cu ocaziunea aceasta numai cu angajarea până la proxima restaurațiune care se va ținea în anul 1909.

Brașov, în 21 Octomvrie 1907.

pro cons. reg. vicecomite
IEKELIUS m. p.,
protonotar comitatens.